

Prestens sjelesørger

KONTAKT Tor Johan Grevbo har i en årrekke hatt jevnlig kontakt med en glåmdalsprest som i 2008 ble dømt til fengsel i åtte år for vold og seksuelle overgrep mot stedatteren.
FOTO Fartein Rudjord

Prestesaken reiser spørsmål om samfunnet forstår seg på psykologisk og religiøs annerledeshet. Det mener teologiprofessor som har hatt flere hundre samtaler med den volds- og overgrepssdømte glåmdalspresten.

TEKST

Øystein Helmikstøl

PUBLISERT 4. juli 2017

EMNER

Overgrepssak

Prestesaken

Det er siste marsdag i 2011. Teologiprofessor Tor Johan Grevbo sitter hjemme på Kolsås i Bærum og skriver et kort notat om en prest han har hatt jevnlig samtaler med siden han var student på Menighetsfakultetet tidlig på 80-tallet. Grevbo var læreren hans, og han har til tider vært bekymret for hvordan det kom til å gå med denne studenten.

IIa

Samme dag sitter presten på cellen sin en tjueminutters biltur unna sjelesørgeren, på Ila fengsel i Bærum, og skriver dagbok. I dag har han fått signaler om at han kan få

permisjon og feire jul hjemme, skriver han. Kontrasten er stor til det han har skrevet i dagene før. Han skrev om en tankestrøm som gjør ham utslitt. Om dødsangst som ikke slipper taket. Han kontakter psykiatrisk sykepleier. «Døde jeg i natt, ville jeg være lykkelig», står det i dagboken. Han har nå sonet to år og åtte måneder av dommen han fikk i 2008 på åtte år for vold og seksuelle overgrep mot stedatteren. Han nektet straffskyld gjennom hele rettsprosessen.

To måneder tidligere ba han innstendig om at advokat John Christian Elden og privatetterforsker Tore Sandberg måtte komme til fengselet. Han hadde noe å fortelle. Denne januardagen i 2011 er presten glad for å kunne fortelle om et flashback han har hatt om to hendelser han har fått minner om. Han husker nå en voldsepisode som rammet stedatteren. Og han husker et kort øyeblikk med berøring av seksuelt preg.

Våren 2011. Prestens nærmeste er bekymret for helsen hans. Opplysningene om prestens flashback gjør at de nå kontakter Tor Johan Grevbo. Kanskje han kan gjøre prestens flashback forståelig?

– Han har i sin fromhetsprofil og psykiske profil en sjelden trang til å være skånselsløst ærlig. Han kan ha blitt offer for «en slags sykkelig bekjennelsestrang», skriver sjelesørger Tor Johan Grevbo denne marsdagen i 2011. Grevbo konkluderer i oppsummeringen sin på én A4-side at hele episoden i hovedsak mest sannsynlig dreier seg om en type falsk skyldfølelse i en meget presset tilstand.

Notatet blir aldri en del av gjenåpningsbegjæringen.

– Det virket som om Grevbos uttalelser ble for vanskelig å forstå for Tore Sandberg.

Det sier en av tre kvinner som jobbet med gjenopptakelsesbegjæringen sammen med Tore Sandberg

– Sandberg konsentrerte seg i hovedsak om konkrete forhold, det som kunne måles og beregnes. Religiøsitet og sjeleliv var ikke hans felt. Jeg kan knapt huske at han kommenterte det noen gang.

Tore Sandberg har svart på dette like før Psykologtidsskriftet gikk i trykken, i et innlegg på side 664.

Sjelesørgeren

April 2017. Tor Johan Grevbo åpner døren sin for Psykologtidsskriftet hjemme på Kolsås i Bærum. Grevbo er nylig pensjonert som professor i praktisk teologi med særlig vekt på sjelesorg. Fagområdet kalles også ofte pastoralpsykologi. Han har de siste årene vært knyttet til Høyskolen Diakonova i Oslo og Teologisk fakultet i København. Tidligere har Grevbo vært menighetsprest, prestelærer ved Menighetsfakultetet, rektor for norske presters etter- og videreutdanning, i tillegg til å ha vært sykehusprest. Han har gitt ut en rekke fagbøker og -artikler, og vært et sentralt medlem i den internasjonale sjelesorgbevegelsen.

Samtalene

Psykologtidsskriftet har trykket en rekke artikler om Prestesaken etter reportasjen *Det store sviket* i februarutgaven. Fornærmedes behandlende psykolog støttet overgrepssanklagene mot presten i politiavhør og i retten. Psykologen understreket fornærmedes troverdighet. Presten har gått jevnlig til behandling i over 40 år. Ingen av prestens behandlere ble avhørt eller vitnet i retten. Grevbo, som ikke ble avhørt av politiet eller vitnet i retten, snakker nå for første gang offentlig om Prestesaken.

– *Hvordan vil du beskrive presten?*

– Jeg vil beskrive ham som en ærlig og sannhetssøkende prest med et sterkt engasjement for evangeliet, det sentrale i den kristne tro. Han har et kunstnersinn som gjør at evnen til mer nøktern gjennomtenkning av det han sier og står for, ikke er like sterk som engasjementet. Han er også en person som har vært åpen overfor meg og flere andre om vanskeligheter i livet og i prestedtjenesten, også om sine psykiske utfordringer. Disse utfordringene er av en slik karakter at han nærmest mangler evne til å lyve og pynte på sitt selvbilde.

Grevbo forteller at han etter perioden da han var lærer på Menighetsfakultetet, har hatt hyppige samtaler ansikt til ansikt med presten. Etter hvert også lange telefonsamtaler gjennom svært mange år. Det skal ifølge sjelesørgeren dreie seg om flere hundre samtaler.

– Når jeg snakker om dette nå, er det fordi presten uttrykkelig har fritatt meg for all taushetsplikt. Og fordi jeg mener at det jeg har å si, også vil være et viktig innspill i en helhetsvurdering av Prestesaken.

Andre i Grevbos familie bekrefter til Psykologtidsskriftet den omfattende kontakten mellom Grevbo og presten. Den domfelte tidligere presten bekrefter til Psykologtidsskriftet at sjelesørgeren er fritatt fra taushetsplikten.

Ifølge Grevbo var presten fra første stund ærlig om sine psykiske problemer.

– Etter hvert kom samtalen til å dreie seg om mange ting i privatlivet og familielivet, forholdet til de andre i familien og forholdet til kollegaer og kirkelige overordnede, økonomiske problemer, ting han følte han hadde gjort dumt, og ting som han også var glad for å fortelle. Men hele tiden med en stor grad av troverdig ærlighet som førte til at han var åpen om langt flere ting enn det som er vanlig, også i en sjelesørgerisk veiledningssituasjon.

– *Hvor lenge varte samtalen du har hatt med han?*

– Når vi møttes, var det ofte bortimot en time. På telefonen kanskje en halvtime.

– *Og hvor ofte var det?*

– Det varierte litt. Men i en lang periode dreide det seg om ukentlige samtaler.

– *Du hadde kontakt med han i fengselet også?*

– Ja. Både personlig og ved at han skrev mange brev til meg.

– *Du er ikke blitt avhørt av politiet?*

– Nei.

– *Du vitnet ikke i retten?*

– Nei. Og jeg mener at jeg kunne ha tilført viktige momenter når det gjelder prestens karakter. Her er det et misforhold med tanke på hvem påtalemyndigheten har brukt som vitner og sakkyndige, og som retten har lyttet til.

Ifølge Grevbo er sjelesorgens status svekket betydelig i dagens samfunnsklime. Han understreker at det han omtaler som en faglig forankret virksomhet, burde løftes mer frem i offentligheten. I mange situasjoner opplever han samtidig et godt samarbeid mellom psykologer/psykiatere og sjelesørgere.

– *Ble du kontaktet av prestens advokat?*

– Nei. Men jeg ble kontaktet av privatetterforsker Tore Sandberg i forbindelse med begjæringen om gjenåpning.

– *Har presten noen gang sagt noe i retning av at han har utført vold eller seksuelle overgrep mot stedatteren sin eller noen andre?*

– Nei, det har overhodet ikke kommet frem. Og hvis det hadde skjedd, ville det absolutt ligget innenfor vårt tillitsforhold at han hadde nevnt det. For han visste at selv så alvorlige ting hadde det vært mulig å snakke fortrolig om med meg.

– *Hva var det med forholdet deres som gjør at du kan si det?*

– Det kom frem mange ting som var belastende for ham i denne samtalekontakten. Det hadde ikke vært merkelig om slike ting også var blitt nevnt.

– *Har han hatt interesse for seksualitet på avveier eller vold for eksempel ved å lese bøker om det?*

– Nei, det har jeg ikke hørt noe om.

Sjelesørgeren forteller at presten ofte har fortalt om utilstrekkelighet i sin prestedtjeneste.

– Slike ting har vi snakket mye om. Han har absolutt vært ydmyk i beskrivelsen av sin egen innsats som prest uten å legge skjul på de tingene som også gikk bra. Han har vært fornøyd med ting også.

– *Har du fått penger for å være hans sjelesørger?*

– Nei, aldri. Og jeg opplever meg selv ikke som hans talsperson, det har han aldri bedt meg om å være.

– *Hvorfor har du vært en gratis samtalepartner?*

– Jeg har gjort det som en naturlig del av min egen sjelesørgergjerning og prestedtjeneste, som ofte vil inkludere en type veiledning og kontakt med kollegaer som har behov for det. Jeg opplevde at dette var en viktig kontakt som jeg ville prioritere. Vi avtalte at når han skrev lange brev til meg for å lette seg eller for å formulere noe skriftlig, så leste jeg

dem alltid. Men det var ikke noe krav om at jeg skulle respondere direkte på det som stod. For ham var det en hjelp å få formulert det og vite at jeg leste det.

«- Her er det et misforhold med tanke på hvem påtalemyndigheten har brukt som vitner og sakkyndige, og som retten har lyttet til.»

Sjelesørger Tor Johan Grevbo, om Prestesaken

- Har du vært bekymret for folk rundt ham?

- Jeg har vært bekymret for at hans labile psyke i perioder kunne være en sterk belastning for familien. Og jeg har også vært bekymret for at det som var hans sterke sider som prest, hans dype alvor og engasjement, ikke minst slik det kom til uttrykk på prekestolen, at det ikke alltid skulle bli forstått og satt nok pris på. Og at han kanskje derfor kunne oppleve det vanskelig å fortsette som prest. Det kunne jeg være bekymret for, men aldri at han skulle oppføre seg voldelig eller utilbørlig overfor sine nærmeste.

Grevbo forteller at han har vært mer bekymret for at presten kunne komme til å skade seg selv.

- Helt konkret?

- Ja, en innadvendt aggresjon som i ekstreme tilfeller kunne føre til selvmordssituasjoner. Det var jeg mer redd for enn at han skulle påføre andre noen form for lidelse.

- Men kan ikke aggresjonshemming i det profesjonelle liv nettopp kunne forklare at man tar dette ut på hjemmebane isteden, der hvor man er tryggere?

- Det kan sikkert ha skjedd noen uheldige episoder, særlig i det første ekteskapet. Men etter riktig medisinerings og mye terapi og sjelesorg har jeg ikke grunn til å tro at det har fortsatt på denne måten. Også her er jeg imidlertid redd for at presten har anklaget seg selv mer enn det har vært skjellig grunn til.

- Kan du ha blitt lurt av presten?

- Det anser jeg som svært lite sannsynlig. Jeg har ganske mye erfaring med og god trening i å lese andre menneskers faktiske fremstillinger av seg selv. Jeg opplevde helt klart at presten var ærlig overfor meg. Og at han faktisk ikke kunne være noe annet i kraft av den personligheten og psyken som han hadde. Hvorfor skulle han gå inn i så mange samtaler med meg som også omhandlet forhold som det ikke er lett å snakke om, hvis tanken var å manipulere meg eller bruke meg i en eller annen hensikt?

- Har du noen gang tatt presten i løgn?

– Nei. Men vi har flere ganger arbeidet med hans generelle vurderingsevne. Han har ofte anklaget seg selv i situasjoner, eller bebreidet seg selv på en måte som gikk ut over rimelige dimensjoner, slik som jeg vurderte det. Mange av samtalenes våre har bestått i hjelp til en mer realistisk vurdering av det han har opplevd og møtt. Dessuten også konkret rådgivning, for ofte har han vært i tvil om hvordan han skulle forholde seg i gitte situasjoner, både menneskelig, pastoralt og teologisk. Og da har vi snakket om det.

Samfunnsklima

I dokumentaren *Det store sviket* i februarutgaven av Psykologtidsskriftet sa Hilde Mo, medforsvarer i lagmannsretten i 2008, at prestens fremtoning var ødeleggende for ham.

– Jeg vil gå så langt som å si at han var sitt eget verste vitne, sa Mo.

Mo mener dette har sammenheng med prestens Aspergers-diagnose, den gjør at han ifølge medforsvareren kan fremstå påfallende.

Hva tror prestens sjelesørger er årsaken til at politiet og retten vurderte at presten ikke var troverdig?

– Det handler om to viktige forhold: For det første skal man ha en betydelig forståelse for spennvidden i personligheter for å inkludere denne presten i troverdighetskategorien. Jeg vil gjerne støtte det medforsvarer Hilde Mo sier. Løgn og taktikkeri er helt fremmed for presten. Men uten dyp innsikt i hans personlighet kan det være vanskelig å forstå seg på ham.

«- Man skal ha en betydelig forståelse for spennvidden av personligheter for å inkludere denne presten i troverdighetskategorien.»

Sjelesørger Tor Johan Grevbo

For det andre dreier det seg ifølge Grevbo om en tidsånd der mange som kom med anklager om vold og overgrep ikke ble trodd, noe som ikke minst har gått ut over mange kvinner. Det har derfor både fra kirkens og rettsvesenets side utviklet seg en sterk redsel for å begå en slik feil enda en gang, ifølge Grevbo.

– I det samfunnsklimate som etter hvert utviklet seg, og som inneholder veldig mye godt, har det også oppstått en fare for at man i noen tilfeller for lett kan ha trodd på anklageren fremfor fremstillingen til den som blir anklaget. Og særlig når vedkommende har en måte å fremtre på som i slike sammenhenger kan være både litt keitete og mistenkelig. Noen personer er det lett å tro på. Andre har en måte å opptre på som ikke skaper den samme troverdigheten, men som likevel kan være fullt ut til å stole på. For meg faller glåmdalspresten inn under den siste kategorien. Han er til å stole på

selv om hans manglende evne til å fremstille seg på en best mulig måte, kan komme i veien.

SJELESØRGER Sjelesorgens status er betydelig svekket i dagens samfunnsklime, mener teologiprofessor Tor Johan Grevbo. FOTO Fartein Rudjord

Prestens psyke og sårbarhet har vært til hinder for ham i rettsprosessen, mener Grevbo. Han tror at det i utgangspunktet har vært totalt umulig for presten å forstå anklagene som var rettet mot ham, at han overhodet kunne anklages for noe slikt.

– Det har vært en helt fremmed tanke. Samtidig har han vært naiv i den forstand at han har trodd at når han fortalte om sin opplevelse av helheten, ville det være så overbevisende at stedatterens anklager, som hele tiden har inneholdt påviselig upålitelige opplysninger, ville bli tilbakevist. I tillegg ligger det i hans personlighet at han hele tiden har vært opptatt av å granske seg selv til tross for overbevisningen om at det han ble anklaget for ikke har skjedd. Derfor har han hele tiden forsøkt å grave i sitt eget sinn, for å se om det kan finnes en kjerne av sannhet i det som han ble beskyldt for.

– *Er denne granskningen et uttrykk for psykologi eller teologi?*

– Det er en blanding. Hvis man skal ta den teologiske siden, som jo er det jeg kan uttale meg om med størst autoritet, så hører glåmdalspresten til den type prester som er veldig opptatt av skånselsløs ærlighet og sannferdighet. Det er viktigere for ham i møte med Gud og mennesker å innrømme feil og mangler og negative sider og trekk enn å

fremstå som noe i nærheten av ufeilbarlig og perfekt. Det ligger i forlengelsen av syndsbekjennelsen, som står helt sentralt i en kristens og ikke minst i en prests liv. Troen på Guds tilgivelse overfor ærlige innrømmelser av svikt og utilstrekkelighet er det som bærer livet, mye mer enn en slags tilgjort fremstilling av en selv som bedre enn det man faktisk er.

- Kulturkollisjon

Den volds- og overgrepssøkte presten i Glåmdalen omtales av sjelesørgeren med respekt.

– Jeg omtaler han med respekt og har også sett at han i sin prestedtjeneste har hatt anliggender og sterke sider som noen i en folkekirkelig sammenheng nok kan ha reagert på, men som jeg opplever som et ekte kristelig engasjement, uten at han plasserer seg selv i en teologisk helterolle eller noe i den sammenheng.

Grevbo mener at det han omtaler som prestens dyptpløyende fromhet, med et sterkt bønneliv og ønsket om å bringe videre noe han selv har mottatt fra Gud, i lojalitet til ordinasjonsforpliktelsen som han har inngått, er noe alle prester og kristne mennesker også kan lære noe av.

– Men det krever at man har plass for prester som i denne forstand ikke er typiske A4-mennesker, som også har åpenbare svakheter og begrensninger både i sin pastorale gjerning og i sin menneskelige fremtreden.

Man må ifølge Grevbo i volds- og overgrepssaker lære å være like skeptisk overfor en type anklager som passer godt inn i en aktuell samfunnskultur, som man er overfor den som anklages.

– Det må være en større balanse i dette. Alt jeg kjenner til i Prestesaken, tyder på at presten taler sant om sitt forhold til det hele. I det minste må en berettiget tvil også komme til uttrykk når man står overfor en person som oppfører seg litt annerledes enn man forventer i en anklagesituasjon. Dessuten må man ha forståelse for den åndelige kamp som prester, ikke minst med sårbare personligheter og psykisk labilitet, står i. Det kan påvirke måten de uttrykker seg på og forholder seg på i en vanlig sekulær rettssak.

– *Dette høres ut som en kulturkollisjon?*

– Jeg tror at det delvis er en kulturkollisjon, og at det også er en kulturkollisjon som ikke bare preger samfunn og kirke, men som også delvis gjennomtrenger sider ved kirkelivet. Også innad i Kirken mangler man tilstrekkelig forståelse og anerkjennelse av en type kristelig engasjement som ikke lenger er like vanlig som det var tidligere.

– *Kan du si mer om prestens tro?*

– Jeg opplever ikke prestens tro som i utgangspunktet noe annerledes enn det som er trosgrunnlaget for Den norske kirke som han har gjort tjeneste i. Men måten dette trosgrunnlaget formidles videre på gjennom en særpreget personlighet og livserfaring som denne presten representerer, trekker kanskje noe mer i vekkelsesretning enn det

som er det dominerende bildet av å være folkekirkeprest i dag. Og dette kan virke litt fremmed.

– *Og prestens psyke?*

– Mitt inntrykk er at han har ønsket å være prest på en annen måte enn det han opplevde i prestehjemmet han vokste opp i, og at han har et sterkt følelsesliv som kan variere fra det litt tungsindige, depressive og over i det mer maniske, hvis man kan bruke det uttrykket. Men det har aldri vært en diskrepans mellom ærlighet på den ene siden og løgn på den andre. Hans grunnleggende ærlighet og troverdighet har hele tiden vært til stede og styrkes av at han har Aspergers syndrom, som ut fra mine studier og erfaring veldig vanskelig lar seg forene med manipulasjon, uærlighet, taktikkeri og den type ting. Tendensen til mer spontant å komme ut med ugjennomtenkte utsagn er mye mer typisk for denne presten og for diagnosen.

– *Du kjenner igjen Aspergers syndrom hos presten?*

– Ja, jeg kjenner det igjen som en del av hans personlighet. Han har jo fått en diagnose i denne forbindelsen, men med den medisineringen han har fått og min generelle kjennskap til ham, mener jeg at han har fungert innenfor rammen av en normal måte å være prest på. Det som kanskje har vært spesielt, det har vært hans sterke ønske om å gå i dybden og ikke gjøre seg til overfor Gud og mennesker. Men det er et moment til som jeg mener er viktig i forbindelse med hans personlighet. Det er at han har kjempet mye med sin egen selvfølelse, både som menneske og prest, og at det også kan ha vært en type drivkraft i hans arbeid for å gjøre tjeneste på en best mulig måte, og søke råd hos folk som også kunne være med og styrke selvfølelsen, som har vært meget svingende. Han har både kunnet undervurdere og overvurdere seg selv.

– *Hva er hans forhold til autoriteter?*

– Jeg mener at han har en iboende respekt for autoriteter og blir dermed også skuffet hvis autoriteter som han lett fester tillit til, svikter ham eller ikke opptrer på en måte som han forbinder med deres posisjon. Han blir også litt låst i møte med autoriteter, og det kan også ha skjedd i møte med rettsvesenet, at han da ikke klarer å vise seg fra en mer avslappet og fleksibel side.

– *Hvordan reagerer han på stress?*

– Jeg har opplevd at stress er vanskelig for ham, og at han kan bli litt heseblesende i slike situasjoner og ikke fremtre i den beste utgaven av seg selv. Samtidig opplever jeg ham som en vennlig person som ønsker andre mennesker godt, og som også kan forholde seg adekvat til råd og tanker når han har tillit til personen og det som sies.

Tingretten: utøvde vold

Tingretten legger til grunn at presten utøvde vold i store deler av sitt første ekteskap.

– *Hva sa presten til deg om dette?*

– Jeg vet at han slet mye med sin psyke i denne perioden, og at han mente selv at han ikke fungerte godt i familien. Men jeg kan ikke huske at han fortalte noe om konkret bruk av vold. Her vil jeg understreke at min kontakt med presten nesten bare har vært etter at det første ekteskapet var avsluttet. Han var da opptatt av å se fremover og var generelt i bedre balanse.

Rettsoppnevnt psykolog konkluderte med at overgrepene vitner om en aggressiv, fiendtlig og tilnærmet sadistisk overgriper. Den sakkyndige psykologen snakket aldri med presten.

– *Er ditt inntrykk at presten er en sadist?*

Sjelesørger Tor Johan Grevbo ler, for første gang under intervjuet.

– Nei, jeg har absolutt ikke inntrykk av at han er en sadist. Mitt inntrykk er at han generelt er mye mer selvanklagende enn at han anklager andre for noe de har gjort mot ham. Det er grunnmønsteret som viser seg i vår langvarige kontakt. Men at han i forbindelse med sitt første ekteskap og den uavklarte psykiske situasjonen, uten riktige medisiner, kan ha blitt kraftig sint og latt det komme til uttrykk, kan jeg ikke utelukke. Men det er i tilfellet ikke noe sadistisk. Jeg har noen ganger i våre samtaler heller måttet gi min tilslutning til hans irritasjon eller ergrelse over forhold han har opplevd hvor det kunne være god grunn til å reagere enda sterkere også. Jeg har aldri opplevd han som aggressiv. Han er nok i tilfellet mer en passiv-aggressiv type.

Presten har gått i behandling hos psykiater og psykolog i en årrekke siden 1983.

– *Svenn Torgersen (se intervju på side 619., red.anm.) sier at om sadister oppsøker behandling, er det utelukkende for å fremprovosere størst grad av håpløshet og ubehag hos terapeuten. Har du kjent på det ubehaget?*

– Nei, jeg har aldri kjent på noe i den retning. Men jeg har opplevd at det jeg har sagt, har betydd en god del for ham. Noen ganger kan jeg ha kjent på at han faktisk har lagt for stor vekt på det jeg har sagt.

«– Jeg er helt overbevist om, ut fra min kontakt, at denne presten er dømt på falskt grunnlag.»

Sjelesørger Tor Johan Grevbo

– *Har han prøvd å manipulere deg?*

– Nei. Men effektiv manipulasjon foregår jo slik at den som blir manipulert, ikke oppdager det selv. Jeg tror generelt at det er veldig vanskelig å manipulere meg. Jeg har aldri merket noe forsøk fra hans side. Han har heller ikke utnyttet kontakten med meg. I alle fall ikke på en måte som jeg er blitt kjent med.

Flashback

Ifølge anklagene i politiforklaringene leste presten bibelvers høyt da han voldtok stedatteren i køyesengen hjemme. Han skal ha tvunget henne til oralsex ved kapellet, misbrukt henne seksuelt i bilen, på gjesterommet, på badet og i vedboden. Han skal ha bundet henne med skjerf, skamslått henne med skiftenøkkel, belte og lastestropp med krok på. Hun skal ha blitt nektet mat i dagevis og blitt låst inne i vedboden, ifølge stedatterens politiforklaring.

– *Har du sett spor av denne voldsmannen og overgriperen som beskrives her?*

– Nei. For meg er det et helt uforståelig bilde av den personen jeg kjenner, fra alle de samtalene vi har hatt. Jeg har jo også møtt ham i andre sammenhenger, både som student og som prest.

– *Men presten selv opplyste på Ila fengsel om et flashback han har hatt, nå husker han det som er omtalt som en voldsepisode og et seksuelt overgrep. Hva tenker du om det?*

– Han kan sikkert, som vi alle gjør, ha opptrådt uklokt overfor både stedatteren og de andre barna, og i familien ellers. Men jeg er veldig usikker på om det han her beskriver, faktisk har funnet sted. Det er mer sannsynlig at det er uttrykk for den bekjennelsestrangen som jeg ser er nokså typisk for en prest av hans type, og som kanskje ikke rettsvesenet har hatt en kategori for. For det er såpass uvanlig, ikke minst i våre dager, å møte mennesker med den grunnholdningen, både psykisk og religiøst. Jeg kan allikevel ikke utelukke at disse hendelsene har funnet sted, men de utgjør selvsagt noe ubetydelig i forhold til anklagene. Det er verdt å merke seg at presten i forbindelse med begjæring om gjenåpning av saken selv fastholder flashbacken som noe han faktisk har gjort, selv om enhver form for manipulativ tankegang burde ha ført til at han gjorde noe annet. Dels at han lot være å nevne det, siden det kunne være en belastning for ham. Og dessuten kunne han selv sådd tvil om realiteten i disse minnene. Men når han fastholder flashbacken så sterkt som han gjør, til tross for at det jo helt åpenbart er en belastning, så er det hos han i alle fall et uttrykk for en subjektiv ærlighet. Det er merkelig om denne subjektive ærligheten bare skal være knyttet til dette flashbacken og ikke til andre forhold han har forklart seg om i forbindelse med rettssaken.

– *Hvorfor vil du snakke om dette?*

– Jeg vil snakke om det fordi jeg er helt overbevist om, ut fra min kontakt, at denne presten er dømt på falskt grunnlag. En særlig motivasjon ligger i at jeg mener at han har hatt problemer med å fremstille seg selv som troverdig i møte med rettsvesenet. Evnen til å formidle en sak til beste for seg selv har jeg aldri sett at glåmdalspresten har vært i nærheten av å beherske.

Dette er saken

- En prest i Den norske kirke ble i 2008 dømt i Eidsivating lagmannsrett til åtte års fengsel for vold og seksuelle overgrep mot stedatteren.

- Presten måtte i tillegg betale 575 000 kroner i erstatning. Kvinnen fikk senere voldsoffererstatning på 640 000 kroner.
- En begjæring om gjenåpning av saken ble avslått i 2013.
- Psykologtidsskriftet har fått tilgang til politidokumenter, journalnotater og annen dokumentasjon i saken.

Følg Prestesaken

- Februar: Da rettssikkerheten brast
Dokumentar
- Mars: - Jeg var ikke våken nok
Intervju med Randi Rosenqvist
- April: Får Prestesaken i fanget
Intervju med Siv Hallgren
- April: - Ikke bedre etter Bjugn-saken
Intervju med Trygve Staff mfl.
- På nett: prestesaken.wordpress.com
 - 10/2: - Prestesaken reiser spørsmål om bekreftelsesfellen og hukommelse
 - 16/2: Meddommer tviler på dommen i Prestesaken
 - 20/2: Tvil om utdanningen til sakkyndig psykolog i Prestesaken
 - 30/3: - Vi har sett oppskriften på et justismord

Rettssikkerhet i overgrepssaker: Prestesaken var tema på NRK Ekko lørdag 4. mars.

Klager etter Prestesaken

Pressens faglige utvalg har fått flere klager på Psykologtidsskriftets dokumentar om Prestesaken, som ble publisert i februar i år. I tillegg til klagene som er kommet inn, er flere klager varslet, ifølge PFU-sekretariatet. Klagene vil tidligst bli behandlet på PFU-møtet i slutten av september, avhengig av saksmengden til PFU. Det har også kommet klager til Psykologforeningen, som har henvist til PFU.

Psykologtidsskriftet

Psykologtidsskriftet har vært i kontakt med leder i Gjenopptakelseskommissjonen, Siv Hallgren, som ikke ønsker å kommentere intervjuet. Det vil heller ikke visepolitimester Johan Martin Welhaven i Innlandet politidistrikt og heller ikke Riksadvokaten. Statsadvokaten i Hedmark og Oppland har ikke svart på vår henvendelse.

I forbindelse med dokumentaren Det store sviket i februarutgaven uttalte fornærmede blant annet følgende:

– Etter det jeg er blitt utsatt for i mitt eget hjem i oppveksten, er min helsesituasjon slik at jeg ikke er i stand til å gå inn i en polemikk om de enkelte hendelser i saken, og jeg går fortsatt til jevnlig behandling hos psykolog for om mulig å kunne få et bedre liv etter hvert. Jeg har forklart meg om de ulike forholdene både i politiavhør, i to rettsinstanser og overfor Gjenopptakelseskommissjonen, og har ikke noe mer eller nytt å tilføre.

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 55, nummer 7, 2017, side 610-618

TEKST

Øystein Helmikstøl, journalist i Psykologtidsskriftet